
ΧΡΗΣΗ ΔΙΓΛΩΣΣΟΥ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΓΟΝΙΚΗΣ
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟΥΣ
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΜΑΘΗΤΕΣ:
ΣΥΓΚΕΦΑΛΑΙΩΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Μελέτη του Erasmus+ KA2: Φόρουμ Ανοιχτού Κώδικα Με Πολύγλωσσο
Διδακτικό Υλικό για Μετανάστες μαθητές στην Ευρώπη - AVIOR, 26
Αυγούστου, 2019

Door Dr. Ellen-Rose Kambel, Rutu Foundation

Με συγχρηματοδότηση από το
πρόγραμμα «Erasmus+»
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενο

Εισαγωγή	3
Σχετικά με αυτή την έκθεση	3
Γονική συμμετοχή των μεταναστών μαθητών	4
Σκοπός της μελέτης περίπτωσης	6
Μεθοδολογία	7
1.1 Ερευνητική Δράση	7
1.2 Συμμετέχοντα σχολεία, δάσκαλοι, γονείς και μαθητές	8
1.3 Δυσκολίες και περιορισμοί στην έρευνα	10
Αποτελέσματα	11
2.1 Επιλογή του υλικού	11
2.2 Βελτίωση της γονικής συμμετοχής.....	14
2.4 Άλλα αποτελέσματα	15
Συμπεράσματα	16
Πηγές	18
Παράρτημα: Λίστα Ερωτήσεων	21

Δήλωση αποποίησης ευθύνης: Αυτή η μελέτη χρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αυτή η δημοσίευση (επικοινωνία) αποτελεί αποκλειστική ευθύνη του συγγραφέα και η Επιτροπή δεν θεωρείται υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση που μπορεί να προκύψει από τις πληροφορίες που συμπεριλαμβάνονται εντός αυτής.

Εισαγωγή

Ανάμεσα στον Οκτώβριο 2018 και τον Μάρτιο 2019, 48 νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία σε δέκα Ευρωπαϊκές πόλεις και κωμοπόλεις συμμετείχαν σε ένα πείραμα, που έφερε τους γονείς και τους δασκάλους σε επαφή με μία ποικιλία από δίγλωσσο υλικό. Σε κάποια μέρη του σχολείου, οι γονείς ήρθαν για να διαβάσουν ιστορίες σε όλη την τάξη στην μητρική τους γλώσσα, ενώ ο δάσκαλος επαναλάμβανε την ιστορία στη γλώσσα του σχολείου. Σε άλλα σχολεία, οι δάσκαλοι συζήτησαν με τους γονείς ποια υλικά θα έπαιρναν στο σπίτι για να εξασκηθούν με τα παιδιά τους. Τη μία εβδομάδα μπορεί αυτό να αποτελούσε ένα παιχνίδι λέξεων όπου συνδέονται εικόνες με λέξεις και στην μητρική γλώσσα αλλά και στην γλώσσα του σχολείου, ενώ κάποια άλλη εβδομάδα οι γονείς και τα παιδιά εξασκούσαν στο να κάνουν προσθέσεις και αφαιρέσεις στις μητρικές τους γλώσσες. Έπειτα, οι γονείς και οι δάσκαλοι συζήτησαν τα αποτελέσματα μεταξύ τους. Ζητήθηκε από κάποιους γονείς να διορθώσουν το υλικό όταν οι μεταφράσεις δεν ήταν ολοκληρωμένες ή όταν το υλικό προσφερόταν σε διαφορετική γλώσσα από αυτή που μιλούσαν στο σπίτι, ενώ κάποιοι γονείς προσφέρθηκαν εθελοντικά να το κάνουν αυτό. Το πείραμα ξεκίνησε από συμμετέχοντες στην μελέτη της AVIOR, μία μελέτη τριών χρόνων που χρηματοδοτείται από το Erasmus +.

Σχετικά με αυτή την έκθεση

Η συγκεκριμένη έκθεση συγκεντρώνει τα αποτελέσματα των μελετών περιπτώσεων που πραγματοποιήθηκαν και στις έξι χώρες ως μέρος ενός από τους στόχους του AVIOR: να αυξηθεί η συμμετοχή των μεταναστών γονέων στην διαδικασία εκμάθησης των παιδιών τους με το να δίνεται η δυνατότητα στους δασκάλους και τους γονείς να εργάζονται ενεργά με πρόσφατα μεταφρασμένο δίγλωσσο υλικό και με την οργάνωση ενός συλλογικού δικτύου δασκάλων και γονέων. Βασίζεται σε αναφορές που έγιναν από τους συμμετέχοντες στην μελέτη: NEPC (Κροατία), Praxis (Εσθονία), Farafina Institute (Γερμανία), το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας (Ελλάδα), Terremondo (Ιταλία) και μία κοινή αναφορά από τα Risbo και Rutu Foundation (Ολλανδία).

Γονική συμμετοχή των μεταναστών μαθητών

Ένα μεγάλο μέρος ερευνών δείχνει πως η συμμετοχή των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους έχει θετική επιρροή στην διανοητική ανάπτυξη και απόδοση των παιδιών τους (Santos et al 2016; Van Driel, Darmody & Kerzil, 2016; Wilder 2014; Hill & Taylor 2004). Το είδος συμμετοχής μπορεί να διαφέρει σημαντικά. Για παράδειγμα, οι γονείς μπορούν να συμμετέχουν εθελοντικά σε σχολικές εκδηλώσεις και γιορτές, να παρακολουθούν σχολικές παραστάσεις και να συναντούν τους δασκάλους σε συναντήσεις δασκάλων-γονέων. Άλλες ακαδημαϊκές δραστηριότητες συμπεριλαμβάνουν την παρακολούθηση των μαθημάτων των παιδιών τους, βοηθώντας τους ενεργά με τις εργασίες τους ή βοηθώντας τα με το διάβασμα ή άλλες δραστηριότητες στην τάξη.

Μία πρόσφατη μελέτη σχετικά με την ενσωμάτωση των μεταναστών μαθητών στα σχολεία στην Ευρώπη διαπίστωσε πως σχεδόν όλα τα Ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα αναγνωρίζουν πως η συνεργασία με τους γονείς ή τις οικογένειες των μαθητών θεωρείται απαραίτητη για την επιτυχημένη ενσωμάτωση των μεταναστών μαθητών (Eurydyce 2019). Ωστόσο, σύμφωνα με την ίδια μελέτη, οι διευθυντές των σχολείων στην Ευρώπη αναφέρουν πως οι γονείς οι οποίοι μιλάνε διαφορετική γλώσσα από αυτή του σχολείου, συμμετέχουν λιγότερο στην εκπαίδευση των παιδιών τους.

Γιατί οι γονείς των μεταναστών μαθητών συμμετέχουν λιγότερο στην εκπαίδευση των παιδιών τους;

Ένα από τα προβλήματα είναι πως οι προσδοκίες σχετικά με την γονική συμμετοχή θεωρούνται και παρουσιάζονται ως οικουμενικές, ενώ στην πραγματικότητα βασίζονται σε συγκεκριμένους πολιτισμικούς κανόνες, ειδικά δε σε αυτούς του σχολείου και του περιβάλλοντος. Επομένως, δεν πρέπει πάντα να συνάδουν με το είδος συμμετοχής των γονέων που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα. Για τους δασκάλους, για παράδειγμα, μπορεί να αποτελεί μία ένδειξη της γονικής συμμετοχής εάν οι γονείς εμφανίζονται συχνά στο σχολείο και συμμετέχουν σε σχολικές δραστηριότητες. Εάν αυτό δεν συμβαίνει, μπορεί εύκολα να φτάσουν στο συμπέρασμα πως οι γονείς δεν ενδιαφέρονται για την εκπαίδευση των παιδιών τους. Ωστόσο, μπορεί να μην γνωρίζουν τον

βαθμό στον οποίο οι γονείς συμμετέχουν στις εργασίες του σχολείου εντός του οικογενειακού περιβάλλοντος. (Bower & Griffin 2018; Bezcioglu-Göktolga & Yagmur 2018).

Ακόμα και όταν ταιριάζουν οι δραστηριότητες γονικής συμμετοχής, οι δάσκαλοι δεν χρειάζεται να τις αντιλαμβάνονται ή να τις αναγνωρίζουν με τρόπο τέτοιο που ενδεχομένως μπορεί να είναι η συμπεριφορά τους εκείνη που αποτρέπει τους μετανάστες γονείς από το να συμμετέχουν με τον τρόπο που οι δάσκαλοι θα επιθυμούσαν. Αυτό αποδείχθηκε σε μία μελέτη που σύγκρινε τις αντιλήψεις των Τούρκων γονέων και των Ολλανδών δασκάλων στην Ολλανδία (Bezcioglu-Göktolga & Yagmur 2018). Αποδείχθηκε πως οι Ολλανδοί δάσκαλοι κατέκριναν τους Τούρκους γονείς που, σύμφωνα με τους ίδιους, δεν έρχονται στο σχολείο για να ζητήσουν βοήθεια και δεν συμμετέχουν σε δραστηριότητες. Σύμφωνα με τους Τούρκους γονείς, από την άλλη, συχνά ακολουθούσαν τις συμβουλές των δασκάλων, όπως για παράδειγμα με το να προσλαμβάνουν καθηγητές για ιδιαίτερα μαθήματα, ώστε να βελτιώσουν το επίπεδο των Ολλανδικών των παιδιών τους. Οι δάσκαλοι δεν το γνώριζαν αυτό. Επιπρόσθετα, οι Τούρκοι γονείς δήλωσαν πως οι δάσκαλοι δεν έδειχναν ανοχή προς τους γονείς που δεν μιλούσαν καλά Ολλανδικά και πως οι δάσκαλοι δεν τους επέτρεπαν να μιλάνε Τούρκικα μεταξύ τους, ούτε ακόμα και για να μεταφράσουν το τι έλεγαν οι δάσκαλοι. Αυτό κράτησε κάποιους γονείς μακριά από το σχολείο.

Όταν οι γονείς και οι δάσκαλοι δεν μοιράζονται την ίδια γλώσσα και το ίδιο πολιτισμικό υπόβαθρο, η επικοινωνία αποτελεί προφανώς μία πρόκληση και για τους δύο. Αυτή η πρόκληση είναι ακόμα μεγαλύτερη όταν οι μητρικές γλώσσες απορρίπτονται από το σχολείο. Πολλοί δάσκαλοι στην Ευρώπη δεν γνωρίζουν τις έρευνες που αποδεικνύουν τα οφέλη της πολυγλωσσικής εκπαίδευσης χρησιμοποιώντας μητρικές γλώσσες, για παράδειγμα μέσω της εφαρμογής διαγλωσσικότητας (Herzog-Punzenberger, Le Pichon-Vorstman & Siarova 2017). Θεωρούν δε πως η χρήση της μητρικής γλώσσας μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο στην εκμάθηση και να μπερδέψει τους μαθητές. Στην πραγματικότητα, έχει αποδειχθεί πως η ενθάρρυνση της ανάπτυξης όλου του γλωσσικού ρεπερτορίου των μαθητών όχι μόνο οδηγεί σε καλύτερη γνώση της σχολικής γλώσσας, αλλά επίσης σε υψηλότερα επίπεδα συναισθηματικής ευεξίας του μαθητή (Collier & Thomas 2017). Όσο καλοπροαίρετοι και να

είναι οι δάσκαλοι, οι γονείς ενδέχεται να δουν τους γλωσσικούς κανόνες του σχολείου ως απόρριψη της γλωσσικής και πολιτισμικής τους ταυτότητας, οδηγώντας σε πρόβλημα στην επικοινωνία.

Δίνοντας στους δασκάλους και τους μετανάστες γονείς την ευκαιρία να δουλέψουν μαζί και να χρησιμοποιήσουν δίγλωσσο διδακτικό υλικό, οι δάσκαλοι αναμενόταν να ανακαλύψουν την δουλειά που πραγματοποιήθηκε από καθηγητές που κάνουν ιδιαίτερα μαθήματα, το οποίο τελικά θα οδηγούσε σε καλύτερη επικοινωνία και βελτίωση στην μόρφωση των παιδιών με μεταναστευτικό/μειονοτικό υπόβαθρο.

Σκοπός της μελέτης περίπτωσης

Η κεντρική ερώτηση της μελέτης ήταν: Πως μπορεί το δίγλωσσο υλικό AVIOR να χρησιμοποιηθεί για να ωθήσει την συμμετοχή των γονέων πολύγλωσσων παιδιών με μεταναστευτικό/μειονοτικό υπόβαθρο στην μόρφωση των παιδιών τους, ειδικά όσον αφορά την γραμματική και τα μαθηματικά.

Συγκεκριμένα, η μελέτη περίπτωσης είχε ως σκοπό:

- Την δημιουργία ανεπίσημων συλλογικών δικτύων γονέων και δασκάλων σε έξι χώρες, στην γραμματική και τα μαθηματικά.
- Την αύξηση της συμμετοχής των γονέων με μεταναστευτικό υπόβαθρο στις εκπαιδευτικές διαδικασίες στα σχολεία και την αύξηση της επίγνωσης της εκπαίδευσης των παιδιών τους, καθώς και του δικού τους ρόλου στην βελτίωση των βασικών δεξιοτήτων των παιδιών τους στην γραμματική και τα μαθηματικά.
- Την δημιουργία μίας βαθύτερης κατανόησης ανάμεσα στους δημιουργούς των κανόνων, τους διευθυντές και τους δασκάλους σχετικά με τις ευκαιρίες και τα εμπόδια όσον αφορά την γονική συμμετοχή στις εκπαιδευτικές διαδικασίες των μεταναστών μαθητών.
- Η παροχή μεγαλύτερης διορατικότητας όσον αφορά τα εμπόδια και τις ευκαιρίες που σχετίζονται με την χρήση δίγλωσσου υλικού και υλικού στην μητρική γλώσσα στις τάξεις και (περισσότερη) δεκτικότητα προς τους κανόνες που έχουν ως στόχο

την μείωση του κενού απόδοσης ανάμεσα στα ντόπια παιδιά και στους μετανάστες μέσω της στήριξης της μητρικής γλώσσας και της πολύγλωσσης εκπαίδευσης.

Μεθοδολογία

1.1 Ερευνητική Δράση

Αρχικά, είχε σχεδιαστεί να χρησιμοποιηθεί μία μέθοδος «ερευνητικής δράσης» στην μελέτη περίπτωσης: οι δάσκαλοι, οι γονείς, και (εάν υπάρχει η δυνατότητα) οι επικεφαλές του σχολείου θα έπρεπε να συλλέξουν πληροφορίες που αφορούν την κεντρική ερώτηση της έρευνας, συγκεκριμένα: *Πως μπορεί να χρησιμοποιηθεί το δίγλωσσο υλικό AVIOR ώστε να ωθήσει την συμμετοχή των γονέων πολύγλωσσων παιδιών με μεταναστευτικό/μειονοτικό υπόβαθρο στην μόρφωση των παιδιών τους, ειδικά όσον αφορά την γραμματική και τα μαθηματικά.*

Η μελέτη περίπτωσης ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2018 και ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο του 2019 (4-5 μήνες).¹ Στην πράξη, η μέθοδος της ερευνητικής δράσης αποδείχθηκε υπερβολικά περίπλοκη. Ένα σημαντικό πρόβλημα ήταν η έλλειψη του χρόνου και από τους δασκάλους, αλλά και από τους γονείς. Προκειμένου να ξεπεραστούν αυτές οι προκλήσεις, το υλικό δόθηκε στους δασκάλους για να μπορέσουν να παρουσιάσουν οι ίδιοι το υλικό στους γονείς. Μετά από κάποιο χρόνο οι συντονιστές της μελέτης επικοινωνήσαν και πάλι με τους δασκάλους και έλαβαν σχόλια. Τα σχόλια τα έπαιρναν μερικές φορές μέσω συνεντεύξεων σε ομάδες έρευνας και με συνεντεύξεις μέσω τηλεφώνου, e-mail ή Skype. Μοιράστηκε ένα ερωτηματολόγιο σε όλους τους συνεργάτες ως οδηγίες (ανατρέξτε στο Παράρτημα). Στην Ελλάδα, οι συντονιστές της μελέτης έκαναν παρατηρήσεις και στις τάξεις.

---

¹Ένα σχολείο στην Γερμανία ολοκλήρωσε την μελέτη περίπτωσης ανάμεσα στον Νοέμβριο του 2018 και τον Ιανουάριο του 2019, ενώ το άλλο σχολείο πειραματίστηκε με το υλικό τον Μάιο - Ιούνιο του 2019.

1.2 Συμμετέχοντα σχολεία, δάσκαλοι, γονείς και μαθητές

Ένα σύνολο των 42 δασκάλων από 12 δημοτικά σχολεία και νηπιαγωγεία συμμετείχαν στην έρευνα. Οι δάσκαλοι εργάστηκαν μαζί με 67 γονείς και 211 παιδιά από ηλικίες 4 έως 8 χρονών.

Πίνακας 1: Συμμετέχοντα σχολεία, δάσκαλοι, γονείς και μαθητές

Χώρα	# σχολεία	# δάσκαλοι	# γονείς	# μαθητές	Ηλικιακές ομάδες
Κροατία	2	4	20	20	5-7 και 6-8 χρονών
Εσθονία	2	8	9	9	4-8 και 7-9 χρονών
Γερμανία	2	8	16	48	5-7 χρονών
Ελλάδα	2	2	4	4	4-6 χρονών
Ιταλία	2	12	10	122	5-7, 8-9, 10-11 χρονών
Ολλανδία	2	9	10	10	4-6
Σύνολο (εναντίον επιδιωκόμενου)	12 (12)	43 (48)	69 (48)	213 (240)	

Εθνικό υπόβαθρο των μαθητών και ομιλούμενες γλώσσες

Οι συμμετέχοντες της μελέτης επέλεξαν σχολεία με υψηλά εθνικά και γλωσσικά ποικιλόμορφο μαθητικό πληθυσμό. Συνήθως, ήταν σχολεία με τα οποία οι συνεργάτες είχαν ήδη χτίσει σχέση. Τα περισσότερα σχολεία βρίσκονταν σε γειτονίες με χαμηλά εισοδήματα και γονείς που είτε άνηκαν σε «παραδοσιακές» ομάδες μεταναστών, είτε είχαν καταφτάσει πιο πρόσφατα. Στην Κροατία, η πλειοψηφία του σχολικού πληθυσμού και στα δύο σχολεία ήταν παιδιά των οποίων η γονείς άνηκαν στην μειονοτική ομάδα Ρομά που μιλάνε Ρομανί.

Πίνακας 2: Εθνικό υπόβαθρο των μαθητών και δασκάλων, ομιλούμενες γλώσσες και γλώσσες που επιλέχθηκαν για το υλικό

Χώρες	Εθνικό υπόβαθρο των μαθητών	Ομιλούμενες Γλώσσες	Εθνικό υπόβαθρο των δασκάλων	Γλώσσες που επιλέχθηκαν για το υλικό
Κροατία	Ρομά Romani	Ρομανί, Κροατικά	Κροατικό, Ρομά εκπαιδευτικός βοηθός	Ρομανί
Εσθονία	Ρωσικό	Ρώσικα, Εσθονικά & Άλλες	Εσθονικό	Ρωσική
Γερμανία	Συριακό, Αφγανικό, Ρώσικο, Τούρκικο, Ιταλικό, Πορτογαλικό, Ελληνικό, Νιγηριανό, Ιρανικό, Ιρακινό	Αραβικά, Ρώσικα, Αλβανικά, Τούρκικα, Ελληνικά, Πολωνικά, Ιταλικά, Πορτογαλικά Ισπανικά (κυρίως Αραβικά και Ρώσικα)	Γερμανικό, ντόπιοι δάσκαλοι για Τούρκικα και Αραβικά	Αραβικά, Ρώσικα, Αλβανικά, Τούρκικα, Ελληνικά, Πολωνικά, Ιταλικά, Πορτογαλικά*, Ισπανικά* (κυρίως Αραβικά και Ρώσικα)
Ελλάδα	Αλβανικό, Ιρανικό, Ρομά (Τουρκόφωνοι)	Αλβανικά, Φαρσί, Τούρκικα	Ελληνικό	Αλβανικά, Φαρσί*, Τούρκικα

Ιταλία	Νιγηριανό, Μαροκινό, Κινέζικο, Αιγυπτιακό, Ρουμάνικο, Αλβανικό, Περουβιανό	Ιταλικά, Αγγλικά, Αραβικά, Κινέζικα, Ρουμάνικα, Ισπανικά	Ιταλικό	Ιταλικά, Αγγλικά, Αραβικά, Κινέζικα, Ρουμάνικα*, Ισπανικά*.
Ολλανδία	Τούρκικα, Μαροκινά, Πολωνικά	Τούρκικο, Αραβικό, Βερβερικό, Πολωνικό	Ολλανδικά	Τούρκικα, Αραβικά, Πολωνικά

*Σημείωση: οι γλώσσες με (*) δεν ήταν διαθέσιμες ως υλικό AVIOR, αλλά προστέθηκαν από τους δασκάλους και τους γονείς.

1.3 Δυσκολίες και περιορισμοί στην έρευνα

Οι συμμετέχοντες της μελέτης συνάντησαν διάφορες δυσκολίες κατά την εφαρμογή της μελέτης περίπτωσης:

- ▶ Πρακτικές δυσκολίες: Αυτές σχετίζονταν κυρίως με την πειραματική φύση της μελέτης. Κάποιο από το υλικό δεν ήταν πλήρως ολοκληρωμένο κατά την διεξαγωγή της μελέτης περίπτωσης (π.χ. η διαρρύθμιση δεν είχε ακόμη ολοκληρωθεί) και υπήρχαν τεχνικές δυσκολίες στην προσαρμογή του υλικού σε διαφορετικές γλώσσες. Από την άλλη, μερικές φορές αυτό αποδείχθηκε πως αποτέλεσε μία ευπρόσδεκτη ευκαιρία για να συμμετάσχουν περισσότερο οι γονείς στην μελέτη.
- ▶ Έλλειψη χρόνου από τους δασκάλους και τους γονείς: Αυτό αποτέλεσε μία σημαντική δυσκολία, που αναφέρθηκε από τους συμμετέχοντες της μελέτης. Όχι μόνο υπήρχε λίγος χρόνος για να επεξηγήσουν την μελέτη από πριν, αλλά επίσης αποδείχθηκε δύσκολο να συλλέξουν σχόλια μετά ή κατά την διάρκεια.

- ▶ **Επικοινωνία με τους γονείς:** Αυτό αφορούσε κυρίως τις περιπτώσεις γονέων από χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο. Οι εκπαιδευτικοί βοηθοί που γνωρίζουν την γλώσσα των παιδιών (στην Κροατία) ή ο συντονιστής των γονέων (στην Ολλανδία) αποδείχθηκαν να είναι υψηλής σημασίας.

Περιορισμοί της έρευνας

Οι συντονιστές της μελέτης δεν ήταν συνήθως παρόντες όταν το υλικό χρησιμοποιούταν στις τάξεις ή στο σπίτι και εξαρτώταν πλήρως από τα σχόλια που δόθηκαν από τους συμμετέχοντες. Το ερωτηματολόγιο δεν εφαρμόστηκε σταθερά σε όλο το σχολείο. Οι συμμετέχοντες της έρευνας προηγουμένως επέλεξαν μία πιο ευέλικτη προσέγγιση και συγκέντρωσαν πληροφορίες από διαφορετικούς συμμετέχοντες όποτε μπορούσαν: μέσω e-mail, μέσω τηλεφώνων ή καθώς περπατούσαν στους διαδρόμους των σχολείων. Ωστόσο, μπορέσαμε να αποκτήσουμε μία καλή ιδέα του πώς χρησιμοποιήθηκε το υλικό και εάν αυτό συνείσφερε στους στόχους που ορίσαμε.

Αποτελέσματα

Όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή, οι μελέτες περίπτωσης πραγματοποιήθηκαν με σκοπό να ανακαλυφθεί εάν το δίγλωσσο υλικό του AVIOR μπορεί να αυξήσει την συμμετοχή των γονέων με μεταναστευτικό υπόβαθρο στην διαδικασία εκμάθησης των παιδιών τους.

2.1 Επιλογή του υλικού

Τα σχολεία μπορούσαν να διαλέξουν από δέκα διαφορετικούς τύπους υλικού ανάγνωσης και μαθηματικών: δίγλωσσες ιστορίες, παιχνίδια λέξεων και μαθηματικών, σχέδια μαθημάτων για τους δασκάλους με προτάσεις για την δημιουργία πολύγλωσσων δραστηριοτήτων και για την τάξη και μία σειρά από θεματικές αφίσες με λέξεις για να κρεμαστούν στους τοίχους της τάξης (ανατρέξτε στον Πίνακα 3).

Πίνακας 3: Σύνοψη του επιλεγμένου υλικού AVIOR

Γραμματισμός:	Περιγραφή	Επιλεγμένα από:	
1	Παιχνίδια Γλωσσών (Μπίνγκο, Συμπλήρωση Λέξεων, Μέτρηση Χρωμάτων, Αναζήτηση Λέξεων, Παζλ Λέξεων)	Δίγλωσσα παιχνίδια για μία ποικιλία δραστηριοτήτων που προτρέπει την χρήση λεξιλογίου και στις δύο γλώσσες.	Όλες τις χώρες
2	Αφίσες με λέξεις (14 αφίσες με διαφορετικά θέματα, π.χ. μέρη του σώματος, μέρες και εβδομάδες, φρούτα και λαχανικά)	Δίγλωσσες αφίσες με λέξεις	Ελλάδα, Ολλανδία
3	Σοκολατένιο κέικ στην Χαβάη	Εικονογραφημένη ιστορία για να διαβαστεί δυνατά. Η ίδια ιστορία είναι διαθέσιμη σε πολλές διαφορετικές γλώσσες.	Εσθονία, Γερμανία, Ιταλία, Ολλανδία
4	Ένα διαφορετικό είδος πουλιού	Ιστορία για το θέμα «συμπερίληψη και αποκλεισμός» με δραστηριότητες σε διαφορετικές γλώσσες.	Ελλάδα, Ιταλία, Ολλανδία
5	Δημιουργία πολύγλωσσου γλωσσάριου (σχέδιο μαθήματος)	Ένα σχέδιο μαθήματος για τους δασκάλους ώστε να συγκρίνουν διαφορετικές γλώσσες στην τάξη και να στηρίζουν τα μαθήματα γραμματικής.	Γερμανία, Ελλάδα, Ιταλία

6	Εφαρμογές λογισμικού για να δημιουργήσουν ιστορίες και άλλες δραστηριότητες στην τάξη (σχέδιο μαθήματος)	Μία εξήγηση μέσω PowerPoint σχετικά με την χρήση τριών διαφορετικών (δωρεάν) εφαρμογών για να δημιουργήσουν ιστορίες με τα παιδιά και να συγκρίνουν τις διαφορετικές γλώσσες στην τάξη.	Κανέναν
7	Άκου και κάνε: το σώμα (σχέδιο μαθήματος)	Εξήγηση σχετικά με την εκμάθηση διαφορετικών γλωσσών μέσω σωματικών δραστηριοτήτων (Συνολική Σωματική Ανταπόκριση).	Εσθονία, Ελλάδα
	Υπολογισμός		
8	Υπολογιστικά Φύλλα	Δίγλωσσα υπολογιστικά παιχνίδια για να εξασκηθούν με εξισώσεις (μεγαλύτερο/μικρότερο) και με πράξεις (πρόσθεση, αφαίρεση, πολλαπλασιασμός, κτλ.)	Κροατία, Εσθονία, Ελλάδα, Ολλανδία
9	Φυσικά, υπολογισμός! Μέρος I	Δίγλωσσες ασκήσεις υπολογισμών για αρχάριους	Ελλάδα, Ολλανδία
10	Φυσικά, υπολογισμός! Μέρος II	Δίγλωσσες εργασίες υπολογισμών για γονείς/προχωρημένους μαθητές	Κανέναν

2.2 Βελτίωση της γονικής συμμετοχής

Όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα δήλωσαν πως το υλικό όντως βελτίωσε τη συμμετοχή και την ανάμειξη των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους, αλλά και την σχολική διαδικασία. Για τους δασκάλους προσχολικής αγωγής στην **Κροατία** που δούλεψαν με το υλικό AVIOR, αναφέρθηκε πως η επικοινωνία με τους γονείς είναι ακόμα καλύτερη από πριν. Αυτό συνέβη επειδή το υλικό έδειξε στους γονείς πως οι δάσκαλοι εκτιμούσαν την γλώσσα των παιδιών και συνεπώς την κουλτούρα τους, ενώ ταυτόχρονα έδωσε την δυνατότητα στους δασκάλους να αποκτήσουν καλύτερη επικοινωνία με τους γονείς. Στην **Ιταλία**, οι δάσκαλοι βρήκαν το πείραμα πολύ χρήσιμο όσον αφορά την συμμετοχή των γονέων που συνήθως συμμετείχαν με δυσκολία, προωθώντας έναν ενεργό ρόλο για τους γονείς στην εκπαίδευση των παιδιών τους. Αυτή η προσέγγιση αποδείχθηκε «ένα καλό ξεκίνημα για το χτίσιμο μίας σταθερής σχέσης και επικοινωνίας στο μέλλον ανάμεσα στους γονείς και τους δασκάλους». Στην **Ολλανδία**, μία δασκάλα έγραψε ότι αισθάνθηκε πως «οι γονείς συμμετέχουν περισσότερο στην εκπαίδευση του παιδιού τους. Τους βλέπω περισσότερο στο σχολείο και οι γονείς ζητάνε περισσότερο εκπαιδευτικό υλικό (πέρα από τα υλικά AVIOR). Βλέπω πως η συνεργασία με τους γονείς έχει θετικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη των παιδιών».

«Δυσπρόσιτοι» γονείς

Αρκετοί συμμετέχοντες στην έρευνα ανέφεραν πως το υλικό φάνηκε επίσης χρήσιμο στην καθιέρωση καλής επικοινωνίας με όσους θεωρούσαν «δυσπρόσιτους» γονείς. Στην **Γερμανία**, για παράδειγμα, μία μητέρα που μιλούσε Αραβικά, η οποία δεν είχε συμμετάσχει ποτέ πριν σε κάποια σχολική δραστηριότητα, ήρθε στο σχολείο και διάβασε την Αραβική ιστορία για το Σοκολατένιο Κέικ στην τάξη. Η δασκάλα το θεώρησε μεγάλη επιτυχία. Στην **Ολλανδία**, ένα από τα σχολεία επέλεξε συνειδητά να εργαστεί με τους «δυσπρόσιτους» γονείς. Ως αποτέλεσμα της χρήσης του υλικού, το σχολείο παρατήρησε πως οι γονείς έρχονταν στο σχολείο πιο συχνά και όπως αναφέρθηκε νωρίτερα, η επικοινωνία με τους δασκάλους βελτιώθηκε σημαντικά. Όσον αφορά την περίπτωση των Ρομά γονέων στην **Κροατία**, τα αποτελέσματα ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντικά, λόγω της συχνά δύσκολης και περιθωριοποιημένης θέσης των Ρομά στην Κροατία. Μία από τις παρανοήσεις των

δασκάλων είναι πως τα επιτεύγματα των μαθητών τους στο σχολείο δεν είναι σημαντικά για τους Ρομά γονείς, ενώ οι Ρομά γονείς, ειδικά όταν δεν είναι οι ίδιοι μορφωμένοι, αμφιβάλλουν για τις δικές τους δυνατότητες. Μέσω αυτής της μελέτης, οι γονείς βίωσαν πως μπορούσαν να στηρίξουν τα παιδιά τους στο σπίτι.

Το πιο σημαντικό συμπέρασμα στο οποίο έφτασε ένας διευθυντής σχολείου στην **Ολλανδία** ήταν πως «το πρόγραμμα σπουδών συνδέει τους γονείς με το σχολείο. Οι γονείς χρειάζονται έναν λόγο για να δουλεύουν μαζί, να βγαίνουν εκτός της ζώνης άνεσης τους. Η μελέτη αυτή προσφέρει αυτόν τον λόγο, δημιουργεί την σύνδεση ώστε το τρίγωνο ανάμεσα σε γονείς, δασκάλους και παιδί να λειτουργεί ομαλά.»

2.4 Άλλα αποτελέσματα

Εκτός από την βελτίωση της σχέσης του σχολείου με το σπίτι, το πείραμα AVIOR με το δίγλωσσο υλικό είχε και άλλα απρόβλεπτα αποτελέσματα.

Βελτιωμένη σχέση ανάμεσα σε γονείς και παιδιά

Κάτι για το οποίο οι γονείς στην **Ελλάδα** ευχαριστήθηκαν ιδιαίτερα ήταν το γεγονός πως τα παιδιά τους μπορούσαν να τους «μάθουν» λέξεις και προτάσεις στα Ελληνικά και να τους βοηθήσουν να βελτιώσουν τις γλωσσικές τους ικανότητες. Στην **Κροατία**, ήταν η πρώτη φορά που οι γονείς είδαν την Ρομανί γλώσσα σε γραπτή μορφή. Οι γονείς επισήμαναν: «Ήταν διασκεδαστικό! Μάθαμε επίσης να προφέρουμε κάποιες λέξεις με ακρίβεια. Έτσι μαθαίνουμε να κάνουμε κάτι με τα παιδιά μας. Και παίζουμε όσο μαθαίνουμε.»

Αυξημένη αντίληψη και κατανόηση της πολυγλωσσίας

Στην **Κροατία**, οι περισσότεροι δάσκαλοι δεν μιλούν την γλώσσα των Ρομανί και δεν επιτρέπουν στα παιδιά να μιλάνε Ρομανί στο σχολείο. Οι δάσκαλοι και οι γονείς μοιράζονταν αρκετές παρανοήσεις σχετικά με την εκμάθηση μιας δεύτερης γλώσσας, συμπεριλαμβανομένου του γεγονότος ότι θα ήταν καλύτερο τα παιδιά να μιλάνε μόνο Κροατικά στο σχολείο. Πως το να μιλάνε Ρομανί θα τους απέτρεπε από το να τελειοποιήσουν τα Κροατικά. Πως οι γονείς θα έπρεπε να μιλάνε Κροατικά στα παιδιά τους στο σπίτι και πως τα παιδιά πως δεν μιλάνε Κροατικά δεν θα έχουν καλά αποτελέσματα στο

σχολείο. Πολλοί γονείς μαθαίνουν στα παιδιά τους να μην μιλάνε Ρομανί στο σχολείο. Μετά από ένα σεμινάριο, στο οποίο το υλικό AVIOR παρουσιάστηκε στους γονείς και τα παιδιά, οι δάσκαλοι ανέφεραν πως πλέον αναγνωρίζουν περισσότερο «την σημασία της διατήρησης της μητρικής γλώσσας για τον σκοπό της ανάπτυξης και της εκμάθησης γενικά».

Στην **Γερμανία**, οι δάσκαλοι παρατήρησαν πως πολλά παιδιά δεν είχαν την αυτοπεποίθηση να χρησιμοποιήσουν την μητρική τους γλώσσα κοντά σε άλλους. Δεν είχαν μάθει να διαβάζουν στην μητρική τους γλώσσα ή ήταν πολύ ντροπαλοί επειδή δεν ήταν σίγουροι εάν το να μιλάνε σε άλλη γλώσσα ήταν ελάττωμα ή μέρος κάποιου ελαττώματος. Το υλικό βοήθησε ορισμένα παιδιά να συνειδητοποιήσουν πως στην πραγματικότητα αποτελεί πλεονέκτημα.

Περισσότερη επαφή με διαφορετικούς γονείς

Το πείραμα βελτίωσε επίσης την επικοινωνία ανάμεσα σε γονείς με διαφορετικά γλωσσικά και πολιτισμικά υπόβαθρα. Αυτό συνέβη στην **Ολλανδία**, όπου οι γονείς ανέφεραν πως συνήθως μιλούσαν μόνο με γονείς που μιλούσαν την ίδια γλώσσα, αλλά πλέον συνεργάζονταν και με άλλους γονείς.

Βελτίωση της αυτοπεποίθησης των γονέων

Τέλος, η μελέτη AVIOR βελτίωσε την αυτοπεποίθηση των γονέων σε πολύ περιθωριοποιημένες κοινωνικές θέσεις. Στην **Κροατία**, οι Ρομανί γονείς ήταν περήφανοι. Για τους περισσότερους γονείς, ήταν η πρώτη φορά που είδαν Ρομανί σε γραπτή μορφή. Η εισαγωγή του υλικού AVIOR από τους δασκάλους έδειξε στους γονείς πως το σχολείο σέβεται τους ίδιους και τα παιδιά τους. Στην **Ολλανδία**, η μελέτη AVIOR ενθάρρυνε αρκετά μία μητέρα ώστε να κάνει μαθήματα Ολλανδικών για πρώτη φορά αφού κατέφτασε στην Ολλανδία πριν από τριάντα χρόνια.

Συμπεράσματα

Η συγκεκριμένη μελέτη αποτελεί μία απόπειρα να χρησιμοποιηθεί δίγλωσσο υλικό ως μέσο για να βελτιωθεί η επικοινωνία μεταξύ των γονέων και των δασκάλων, ώστε να επωφεληθούν οι πολύγλωσσοι μετανάστες μαθητές. Τα αποτελέσματα δείχνουν πως αυτή

η προσέγγιση ήταν επιτυχής: οι συμμετέχοντες της μελέτης σε έξι χώρες ανέφεραν πως μετά από τρεις έως πέντε μήνες χρήσης του υλικού στην τάξη και στο σπίτι, υπήρχε περισσότερη επικοινωνία και καλύτερη σχέση ανάμεσα στους γονείς και τους μαθητές. Η μελέτη οδήγησε επίσης σε περισσότερη συμμετοχή ανάμεσα στους γονείς και τα παιδιά τους, βελτίωσε την σχέση ανάμεσα στους δασκάλους και τους μαθητές και ακόμα ανάμεσα σε γονείς από διαφορετικές γλωσσικές ομάδες. Η μελέτη επισήμανε επίσης πως ήταν δυνατόν για τα σχολεία να προσεγγίσουν «απλησίαστους» γονείς από χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά υπόβαθρα με περιορισμένες δυνατότητες στην γλώσσα του σχολείου. Εθεάθησαν για πρώτη φορά στο σχολείο να συμμετέχουν ενεργά σε δραστηριότητες, το οποίο βελτίωσε την αυτοπεποίθησή τους.

Διδαγμένα μαθήματα και προτάσεις:

- ▶ Το πρόγραμμα σπουδών δυνάμωσε τον δεσμό ανάμεσα στο σχολείο, στους γονείς και στους μαθητές
- ▶ Σχολικές δραστηριότητες που αναγνωρίζουν την πολιτισμική ταυτότητα και κληρονομιά των γονέων, όπως δίγλωσσες δραστηριότητες, μπορούν να ενισχύσουν την κοινή κατανόηση και επομένως να βελτιώσουν την επικοινωνία ανάμεσα στους γονείς και τους δασκάλους.
- ▶ Η συμμετοχή των γονέων δεν αφορά αποκλειστικά το να είναι ενεργοί ή να «εμφανίζονται» στο σχολείο. Οι δραστηριότητες στο σπίτι δεν προϋποθέτουν την παρουσία των γονέων στο σχολείο και μπορούν να είναι εξίσου πολύτιμες και να βελτιώσουν την σχέση μεταξύ των γονέων και των παιδιών τους.
- ▶ Η αξία των συλλογικών προσπαθειών μεταξύ των δασκάλων και των γονέων πρέπει να συμπεριλαμβάνεται στην διαδικασία παρά στα αποτελέσματα. Για παράδειγμα, ζητώντας από τους γονείς να βοηθήσουν με μεταφράσεις ή βελτίωση, μπορεί να τους κάνει να αισθανθούν αναγνωρισμένοι ως ειδικοί, κάτι το οποίο μπορεί να συμβάλλει στην αυτοεκτίμησή τους και στην σχέση τους με τον δάσκαλο.
- ▶ Οι δραστηριότητες ή τα υλικά δεν χρειάζεται να είναι ακριβά ή πολυτελή. Μπορούν να επιτευχθούν πολλά με απλά παιχνίδια και ιστορίες.

- ▶ Η εκπαίδευση των δασκάλων στην διδασκαλία πολύγλωσσης εκπαίδευσης και ο ρόλος των μητρικών γλωσσών στην διαδικασία εκμάθησης των μεταναστών μαθητών είναι απαραίτητη.
- ▶ Η στήριξη των υπερφορτωμένων δασκάλων, για παράδειγμα με την μορφή βοηθών δασκάλων που μοιράζονται τις ίδιες γλώσσες και πολιτισμικά υπόβαθρα με τους μαθητές ή μέσω γονέων συντονιστών, είναι κριτικής σημασίας. Ο ρόλος ιδιωτικών οργανισμών και μεταναστευτικών οργανισμών στην υποστήριξη των σχολείων πρέπει επίσης να αναγνωριστεί και να υποστηριχθεί.
- ▶ Τα υλικά δίγλωσσης διδασκαλίας θα πρέπει να γίνουν διαθέσιμα δωρεάν σε όλα τα Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και για τους δασκάλους και για τους γονείς, σε όσο το δυνατόν περισσότερες γλώσσες. Αυτό είναι δυνατό επίσης να βοηθήσει την διαδικασία εκμάθησης των παιδιών που μετακινούνται σε διαφορετικά εκπαιδευτικά συστήματα.

Πηγές

Bezcioglu-Göktolga, I. & Kutlay Yagmur (2018). The impact of Dutch teachers on family language policy of Turkish immigrant parents. *Language, Culture and Curriculum*.

<https://doi.org/10.1080/07908318.2018.150439>

Bower, H. & D. Griffin (2018). Can the Epstein Model of Parental Involvement Work in a High Minority, High-Poverty Elementary School? A Case Study. *Professional School Counseling*.

<https://doi.org/10.1177/2156759X1101500201>

- Collier, V.P., & Thomas, W.P. (2017). [Validating the power of bilingual schooling](#): Thirty-two years of large-scale, longitudinal research. *Annual Review of Applied Linguistics*, 37, 1-15.
- European Commission (2015). *Language Teaching and Learning in Multilingual Classrooms*. Luxembourg. doi: 10.2766/766802
- Eurydice (2019). European Commission/EACEA/Eurydice. *Integrating Students from Migrant Backgrounds into Schools in Europe: National Policies and Measures*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- García, O. & L. Wei, (2014). *Translanguaging: language, bilingualism and education*. New York: Palgrave Macmillan.
- Herzog-Punzenberger, B., Le Pichon-Vorstman, E. & Siarova, H., (2017). *Multilingual Education in the Light of Diversity: Lessons Learned, NESET II report*, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. doi: 10.2766/71255.
- Hill, N. and Lorraine C. Taylor (2004), [Parental School Involvement and Children's Academic Achievement: Pragmatics and Issues](#). *Current Directions in Psychological Science*. Vol. 13, No. 4, pp. 161-164.
- Le Pichon, E. & E.R. Kambel (2017). *Multilingual strategies, language insecurity and calculation with non-native speakers: examples from Suriname. Multilingual strategies, language insecurity and math with multilingual children: examples from Suriname*] In: Orhan Agirdag & Ellen-Rose Kambel (eds.), *Nederlands Plus. Multilingualism and education. Multilingualism and Education*] Amsterdam: Boom Publishers, 2017.
- OECD (2018). [The resilience of students with an immigrant background: factors that shape wellbeing](#). on the perception of family support and control, school satisfaction, and learning environment.
- Santos, M.A. et al., 2016. *Academic performance of native and immigrant students: A study focused on the perception of family support and control, school satisfaction, and learning environment. Frontiers in Psychology*, 7 (1560).
- Smit, F., Driessen, G., Sluiter, R. & Brus, M. (2007). *Parents, schools and diversity. Parental involvement and participation in schools with many and few underprivileged students*. Nijmegen: ITS. Radboud University Nijmegen.
- Smit, F., Sluiter, R. & Driessen, G. (2006). *Literature study on parental involvement in an international perspective*. Nijmegen: ITS. Radboud University Nijmegen.
- Sneddon, R. (2008). *Magda and Albana: Learning to Read with Dual Language Books. Language and Education*, 22(2), pp. 137-154.

Van Driel, B., Darmody, M. and Kerzil, J., 2016. *Education policies and practices to foster tolerance, respect for diversity and civic responsibility in children and young people in the EU*. NESET II report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Vogels, R. (2002). *Parents in school. Involvement of parents in their child's school*. The Hague: Social Cultural Planning Office.

Wilder, S. (2014) Effects of parental involvement on academic achievement: a metasynthesis, *Educational Review*, 66:3, 377-397, DOI: [10.1080/00131911.2013.780009](https://doi.org/10.1080/00131911.2013.780009)

Παράρτημα: Λίστα Ερωτήσεων

Ερωτήσεις για Γονείς και Δασκάλους:

1. Έχετε χρησιμοποιήσει (ένα από) τα υλικά AVIOR τις τελευταίες δύο εβδομάδες;
2. Ποιο υλικό χρησιμοποιείτε; (εάν χρησιμοποιήσατε περισσότερα πολύγλωσσα υλικά, απαντήστε ανά υλικό)

Ερωτήσεις για τους ΓΟΝΕΙΣ:

Υλικό Α ..... (συμπληρώστε ποιο υλικό ήταν)

1. Πότε χρησιμοποιήσατε το υλικό; Γιατί αυτό το υλικό;
2. Παρακαλούμε: περιγράψτε το περιβάλλον: Με ποιον και σε ποια τοποθεσία (στο σχολείο/ στο σπίτι;)
3. Πώς σας φάνηκε το υλικό;
4. Πώς φάνηκε το υλικό στο παιδί σας;
5. Ήταν δύσκολο να χρησιμοποιήσετε το υλικό; Γιατί;
6. Τι σας άρεσε στο υλικό...
7. Σας βοήθησε το υλικό να πετύχετε τον στόχο σας / να απαντήσετε την ερώτηση στην έρευνα σας; Πώς;
8. Παρακαλούμε καταγράψτε οποιεσδήποτε σχετικές εμπειρίες! Είμαστε πολύ περίεργοι

Ερωτήσεις για τους ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ:

1. Πώς ήταν η επικοινωνία σας με τους γονείς;
2. Πότε χρησιμοποιήσατε το υλικό/υλικά; Γιατί αυτό/αυτά;

3. Παρακαλούμε: περιγράψτε το περιβάλλον: Με ποιον και σε ποια τοποθεσία (στο σχολείο/ στο σπίτι;)
4. Σας βοήθησε το υλικό να επικοινωνήσετε με τους γονείς; Και τους μαθητές σας;
5. Ποια είναι η εμπειρία σας με το υλικό: Έχετε θετικά ή αρνητικά σχόλια;
6. Πώς φάνηκε το υλικό στους γονείς;
7. Πώς φάνηκε το υλικό στους μαθητές;
8. Επικοινωνείτε περισσότερο με τους γονείς και τους μαθητές σας;
9. Σας βοήθησε το υλικό να πετύχετε τον στόχο σας / να απαντήσετε την ερώτηση στην έρευνα σας; Πώς;
10. Παρακαλούμε καταγράψτε οποιεσδήποτε σχετικές εμπειρίες! Είμαστε πολύ περίεργοι!